МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Міністерство освіти і науки України
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Факультет технологій та дизайну
Кафедра професійної освіти
Інститут модернізації змісту освіти
Харківський національний університет імені В.Н . Каразіна
Кафедра гігієни та соціальної медицини
Харківський національний автомобільно-дорожній університет
Кафедра метрології та безпеки життєдіяльності

ПРОБЛЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ ТА БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ: СУЧАСНІ РЕАЛІЇ УКРАЇНИ

Матеріали
XII Всеукраїнської заочної
науково – практичної конференції
(30 квітня 2026 року, м. Київ)

КИЇВ 2026

УДК 355.58
ББК 68.69
П78
Редакційна колегія:

Шмалєй С.В. - доктор педагогічних наук., професор (головний редактор);
Яшанов С.М. - доктор педагогічних наук., професор (відповідальний редактор);
Шевченко В.В. – кандидат педагогічних наук, професор (заступник відповідального редактора)
Богатов О.І.- кандидат технічних наук, професор;
Володченкова Н.В. -кандидат технічних наук, доцент;
Виноградчий В.І. – доктор економічних наук, професор;
Гвоздій С.П.–доктор педагогічних наук, професор;
Дашковська О.В - кандидат хімічних наук, доцент;
Крутов В.В.- доктор юридичних наук, професор;
Мазепа М.А. – доктор медичних наук, професор;
Міхановська Н.Г.- доктор медичних наук, ст. науковий співробітник
Федорчук- Мороз В.І. - кандидат технічних наук, доцент;
Литвиновський Є.Ю. – кандидат педагогічних наук, ст. науковий співробітник
Редька І.В.- кандидат біологічних наук, доцент;
Слюсаренко Н.В. – доктор педагогічних наук, професор;
Постолатій Т.О. – начальник штабу цивільного захисту університету імені Михайла Драгоманова,(відповідальний секретар).

Затверджено до друку Організаційним комітетом XII Всеукраїнської заочної науково-практичної конференції «Проблеми цивільного захисту населення та безпеки життєдіяльності: сучасні реалії України»

Проблеми цивільного захисту населення та безпеки життєдіяльності: сучасні реалії України: Матеріали XII Всеукраїнської заочної науково - практичної конференції. Київ: УДУ імені Михайла Драгоманова, 2026 . – 205 с. Електронне видання

ISBN 978-966-931-352-2

Матеріали конференції висвітлюють результати різноспрямованих теоретичних і прикладних різноспрямованих досліджень в сфері цивільного захисту, розкривають сучасний стан, напрями та перспективи розвитку освіти в галузі цивільної безпеки та формування культури безпеки життєдіяльності

УДК 355.58
ББК 68.69
П78

ISBN 978-966-931-352-2

© Автори статей, 2026
© Український державний університет імені Михайла Драгоманова, 2026

ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ПРЕДМЕТУ «ЗАХИСТ УКРАЇНИ»

Ремньова А.Г.
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
a.h.remnova@udu.edu.ua

Формування національної ідентичності особистості є складним і багатогранним процесом, який відбувається під дією різноманітних факторів і є відповіддю сучасної української освіти на виклики сьогодення, зумовлені збройною та інформаційною агресією сусідньої держави.

Ідея збереження української державності та консолідації українського громадянського суспільства, яку було покладено в основу Закону України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності», має глибоке історичне підґрунтя, пов'язане з героїчним минулим українського народу. Згідно Закону, «українська національна ідентичність – це стійке усвідомлення особою належності до української нації як самобутньої спільноти, об'єднаної назвою, символами, географічним та етносоціальним походженням, історичною пам'яттю, комплексом духовно-культурних цінностей, зокрема українською мовою і народними традиціями» [1].

Розвиток особистості неможливий без усвідомлення приналежності до певної нації та побудові особистісної ідентичності на основі національних цінностей, мови і традицій. Тому виховання національної свідомості та ідентичності в учнівської молоді передбачає усвідомлення ними своєї етнічної спільності, національних цінностей (мови, території, культури), відчуття своєї причетності до розбудови національної державності, утвердженню національної гідності, внутрішньої свободи, гордості за свою землю. А головне полягає в тому, що усвідомлення своєї національної ідентичності має стати поштовхом до практичних дій – збереження та захисту своєї держави, свого народу.

Саме тому модельна навчальна програма інтегрованого курсу «Захист України» (2024) спрямована не тільки на формування національної та громадянської ідентичності, громадянської стійкості та оборонної свідомості здобувачів та здобувачок профільної середньої освіти, а й здатності виявляти свою національну та громадянську ідентичність у повсякденному житті і в умовах негативних зовнішніх впливів та готовності до захисту незалежності і територіальної цілісності України, конституційних засад державного ладу, національних інтересів та суспільно-державних (національних) цінностей України [2].

На особливу увагу заслуговують зміст Модуля 1 Основи національної безпеки та оборони України (10 клас), Модуля 3 Інформаційна війна (11 клас) та Модуля 6 Плануючи майбутнє: особиста роль в обороні України (11 клас), який знайомить старшокласників з основними поняття міжнародного гуманітарного права, з методами інформаційної війни та кібербезпеки; розкриває сутність оборонної свідомості; сприяє розвитку критичного мислення та вихованню активної громадянської позиції здобувачів освіти. Діяльнісний підхід та впровадження інтерактивних методів навчання посилюють практичну спрямованість Програми.

Отже, зміст та викладання предмету «Захист України» має вагомий виховний потенціал у формуванні національної ідентичності та патріотичної свідомості учнівської молоді.

Список використаних джерел:

1.Закон України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності» (чинний у редакції від 13.12.2022 № 2834-IX) URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2834-20#Text (дата звернення: 25.04.2026)

2. Модельна навчальна програма «Захист України. Інтегрований курс» для закладів, що забезпечують здобуття повної загальної середньої освіти. 2024. URL: https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20seredneya/programy-10-11-klas/2025/np-zakhyst-ukrayiny-modelna-navch-prohrama-intehrovanyy-kurs-11-04-2025.pdf (дата звернення: 26.04.2026)

КІБЕРЗАХИЩЕНА СИСТЕМА АВТОНОМНОГО МОНІТОРИНГУ НЕБЕЗПЕЧНИХ ВИРОБНИЧИХ ЗОН ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ БПЛА

Репринцева Р.Р., Крайнюк О.В.
Харківський національний автомобільно-дорожній університет
alenauvarova@ukr.net

Сучасна промисловість проходить етап масштабної цифрової трансформації, де ключовим інструментом забезпечення безпеки на виробництві стають безпілотні літальні апарати (БпЛА). Використання таких систем дозволяє радикально змінити підхід до охорони праці, переходячи від реактивного виправлення наслідків до проактивного запобігання інцидентам. БпЛА здатні виконувати візуальний огляд важкодоступних висотних споруд, здійснювати газовий моніторинг та екологічний нагляд, що повністю виключає необхідність перебування персоналу в зонах підвищеного ризику. Важливою функцією є безперервний автоматизований контроль за дотриманням працівниками правил безпеки, зокрема перевірка наявності засобів індивідуального захисту (ЗІЗ), таких як шоломи та світловідбивальні жилети.

Однак традиційна централізована архітектура управління, де дрон виступає лише ретранслятором даних на віддалений сервер, створює критичні вразливості. Такі системи є чутливими до навмисного створення радіозавад та складних кібервтручань, зокрема атак на відмову в обслуговуванні або підміни навігаційних та керуючих сигналів. В умовах промислового об'єкта «інформаційний параліч» безпілотника може призвести до його аварійного падіння, травмування персоналу або руйнування критичної інфраструктури.

Для розв’язання цих проблем у роботі обґрунтовано необхідність створення автономних апаратів на засадах периферійних обчислень та периферійного штучного інтелекту. Запропонована архітектура перетворює БпЛА на автономний інтелектуальний вузол, здатний самостійно ідентифікувати загрози та продовжувати виконання безпекових функцій без зовнішніх команд. В основі кіберстійкості системи лежить тристанова модель функціонування бортового контролера: мережевий (штатний), обмежений (перехідний) та автономний (позамережевий) режими. Залежно від стабільності сигналу та виявлення ознак втручання, апарат автоматично змінює логіку поведінки, використовуючи локальні обчислювальні ресурси та алгоритми адаптивної реакції.

Особливу увагу приділено принципу відмовобезпечності, який передбачає активацію специфічних сценаріїв захисту у разі повної цифрової ізоляції. Це включає автономне повернення до точки зльоту за безпечним маршрутом, екстрену посадку у заздалегідь визначеній зоні або зависання на місці з подачею світлових та звукових сигналів тривоги. Така ієрархія пріоритетів спрямована насамперед на збереження життя людей, що є вищим за збереження самого обладнання. Технічна реалізація моніторингу на борту базується на використанні оптимізованих нейронних мереж для розпізнавання об'єктів. Це дозволяє ідентифікувати працівників та елементи їхнього екіпірування безпосередньо на пристрої за секунди, що унеможливлює виникнення черг або затримок. Локальна обробка відеоданих гарантує повну конфіденційність персоналу, оскільки конфіденційна